

[Arbejdsministeren.]

nyet undersøgelse kan forvente at få et tilstrækkeligt erfaringsgrundlag til at kunne tage stilling til, hvorvidt loven om ATP bør ændres på dette punkt.

Der er andre ting ud over, hvad jeg allerede har sagt i det foregående, som taler for, at vi venter lidt endnu. Vi må nemlig ikke glemme, at ATP-ordningen i vid udstrækning beror på en aftale mellem arbejdsmarkedets organisationer, altså både lønmodtagerne og arbejdsgiverne, som ikke selv har fremført ønsker om ændringer, og at baggrunden for hele ordningen vel reelt var en lønforbedring, som blot ikke skulle komme til kontant udbetaling, men som blev omsat til en særlig social ydelse. Det ville derfor næppe være rimeligt, at der i et arbejdsforhold ikke skulle betales til denne kollektive ordning, blot fordi den pågældende samtidig havde et andet arbejdsforhold. Realiteten ville jo være en forskellig aflønning, og hvem af de to arbejdsgivere skulle så fritages for betaling?

Jeg vil gerne herudover tilføje, at vi vel kan regne med inden for et overskueligt tidsrum at skulle tage principiel stilling her i tinget til den kommende udvikling i tillægspensionsspørgsmålet. Jeg tænker her på det udvalgsarbejde, som for tiden pågår herom med sigte på en hele befolkningen omfattende ordning som overbygning til folkepensionen.

Under hensyntagen til de forskellige forhold, som jeg her har fremdraget, vil jeg altså finde det urigtigt, om jeg på nuværende tidspunkt fremkom med forslag til principielle ændringer af den nuværende ATP-ordning.

Asger Jensen: Ja, det var jo et noget pauvert resultat af mit første spørgsmål, som skulle danne grundlag også for mit vedkommende for, hvorvidt der var anledning til at tage initiativ i sagen. Før det er muligt for ministeren at få sådanne oplysninger, er det jo lidt svært måske at træde til med et lovforslag, for det er jo rigtigt, at ATP i nogen grad hviler på en aftale mellem lønmodtagere og arbejdsgivere, men grundlaget er en lov, som folketinget har vedtaget, og hvorefter det er ganske klart, at vi kan bestemme, om der skal betales mere end én gang. Mit

spørgsmål går alene på lønmodtagerne, for jeg kan godt se, det kan være lidt urimeligt, hvis en arbejdsgiver, som må regne med dette bidrag i en lønning, måske slipper fri. Jeg tror, at man udmærket kan gøre det på den måde at sige, at enhver arbejdsgiver må, når han har medhjælpere på de og de vilkår, som nu er fastsat i loven, betale sit bidrag, men for mig at se er det ganske urimeligt, at man vil fastholde, at lønmodtagere skal betale mere end ét bidrag.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg må jo bare sige til hr. Asger Jensen, at jeg synes, det er udmærket, vi fik klarlagt, at spørgsmålet alene gik på lønmodtagerne. Men det er netop ikke mindst af hensyn til lønmodtagerne, at jeg mener, det er lidt for tidligt at gå ind i virkelige overvejelser om, hvorvidt man bør ændre loven på dette punkt, for det vil nemlig meget nemt kunne ramme lønmodtagerne, fordi de, som jeg nævnte før, i mange situationer er ude for, at de ikke er i stand til på normal måde at oparbejde den fulde anciennitet for hvert år. Derfor vil det være betydningsfuldt, om de måske i en periode har betalt halvandet bidrag eller to bidrag, det vil komme dem til gode på et senere tidspunkt. Jeg tror, at man i høj grad skal have netop disse lønmodtagersynspunkter med ind i vurderingen af hele dette forhold.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til udenrigsministeren af Kai Moltke m. fl.

(Forespørgslen findes i tidenden sp. 3594).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 89) findes i tidenden sp. 2451, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 275).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Bladt: Udvalget har holdt 5 møder og herunder haft et samråd med landbrugsministeren. Som det fremgår af betænkningen, er der stillet forskellige ændringsforslag.

Ændringsforslag nr. 2 til § 1 er stillet af landbrugsministeren og tiltrådt af et flertal i udvalget bestående af socialdemokratiets, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget. Det går ud på, at det beløb på 23 mill. kr., der stilles til rådighed for byggeriet efter lovens kap. IV, ned sættes med 1 mill. kr. til 22 mill. kr.

Ændringsforslag nr. 3, ligeledes stillet af landbrugsministeren og tiltrådt af hele udvalget med undtagelse af socialistisk folkepartis medlem i udvalget, går ud på, at de 2 mill. kr., der står til rådighed efter lovens kap. VI vedrørende de huse, der bygges for landmandens regning, forhøjes til 3 mill. kr. Reelt betyder de to ændringsforslag altså, at der overføres 1 mill. kr. fra kap. IV til kap. VI.

Da vi sidste år behandlede udlånsloven, indgik også dette spørgsmål i udvalgets drøftelser, som resulterede i, at der i betænkningen blev indføjet en henstilling til landbrugsministeren om at tage op til overvejelse at få beløbet til kap. VI forhøjet med 1 mill. kr. i det kommende lovforslag, det, der nu er til behandling. I den foreliggende situation ligger det imidlertid således, og det har ministeren også givet udtryk for, at det ikke vil være muligt at få beløbet forhøjet på et tidspunkt, hvor regeringen skal finde frem til betydelige besparelser på finansloven. Derfor er der i udvalget fremført ønske om, at der i stedet for en forhøjelse sker en overførsel fra kap. IV til kap. VI, hvorved det samlede rådighedsbeløb forbliver uændret.

Jeg vil gerne sige, at jeg har haft mine

betænkeligheder ved denne forskydning, der ikke synes umiddelbart rimelig. Forholdet er jo det, som jeg også nævnte ved førstebehandlingen, at byggeriet efter denne lov automatisk reduceres ganske betydeligt derved, at de enkelte byggelån forhøjes år efter år i takt med de stigende byggeomkostninger, medens rådighedsbeløbet forbliver uændret. Og der er jo stadig væk et stort antal ansøgere efter kap. IV, ca. 800. Vi fra vor side har forsøgt at begrænse overførslen til 1/2 mill. kr., men hertil har venstres medlemmer i udvalget erklæret, at en forudsætning for at stemme for lovforslaget var, at der blev overført mindst 1 mill. kr. Da også det radikale venstre havde givet tilslutning hertil, og da det trods alt drejede sig om et relativt beskedent beløb, har min gruppe ment at burde give tilslutning til ændringsforslaget.

Må jeg dernæst gøre nogle bemærkninger vedrørende ændringsforslagene under nr. 1 og nr. 4-8, stillet af et mindretal, det konservative folkepartis medlemmer af udvalget. Sammenfattende betyder disse ændringer, at de 23 mill. kr., der er stillet til rådighed for opførelsen af boliger for arbejdernes regning, udgår af loven, medens man vil opretholde det byggeri, der opføres for landmandens regning. Egentlig burde jeg nok være lidt mild i toneføringen over for de konservative oven på den store festdag i går, men jeg kan alligevel ikke tilbageholde nogle kritiske bemærkninger om disse ændringsforslag.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at disse forslag har overrasket mig, ikke fordi man stiller ændringsforslag, som vi ikke kan tiltræde, men fordi disse ændringsforslag står i skærende modstrid til den boligpolitiske indstilling, som det konservative folkeparti skilter med i sin propaganda over for vælgerne. Jeg læste for nylig en konservativ annonce, en fikst opsat annonce med billede af det konservative folkepartis ærede formand, hr. Thestrup, med følgende slogan: Enhver — jeg understreger enhver — bør have mulighed for at eje sin egen lejlighed. Men ændringsforslagene går jo i den stik modsatte retning, medmindre man ikke medregner landarbejdere til kategorien enhver. Derfor synes jeg, at de konservative burde formulere en tilføjelse til deres bolig-

[Bladt.]

politiske slogan, den kunne f. eks. lyde således: Dette princip gælder dog ikke for arbejderboliger på landet.

Det overrasker mig naturligvis ikke, at loven om egne arbejderboliger er et af de konservatives spareobjekter — det har hr. Thestrup jo fortalt os i en fjernsynsudsendelse — men det forekommer mig, at det havde været mere logisk, hvis man f. eks. havde foreslået hele denne lovgivning ophevet. Her har man altså indtaget det standpunkt, at det er pengene til arbejderboliger, der skal spares, medens det store landbrug fortsat skal kunne opføre boliger efter denne lov.

Jeg skal med disse bemærkninger på mit partis vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse med de af ministren stillede ændringsforslag og indstille mindretallets ændringsforslag til forkastelse.

Niels Eriksen: Ved første behandling af dette lovforslag udtalte jeg på mit partis vegne velvilje over for lovforslaget. Det gjorde jeg, fordi vi i mit parti erkender, at der er fastholdt arbejdskraft i landdistrikterne ved hjælp af denne lovgivning, fordi det herigennem har været muligt at få gode og billige boliger.

Jeg ytrede ønske om, at der fra det beløb, der bygges for for arbejderne regning, blev overført 1 mill. kr. til det beløb, der kan bygges for for ejers regning. Det er naturligt at prøve en overflytning her, for der sker jo strukturændringer i landbruget, således at man i stærkere grad kommer over på tofamiliesbrug, og det er derfor væsentligt, hvis man kan støtte de unge, der får sammenlagt jord eller får til lægsjord, ved at give dem mulighed for at opføre en sådan bolig.

Flertallet i udvalget har imødekommet vore synspunkter vedrørende denne overflytning, og jeg skal derfor anbefale at stemme for de ændringsforslag, der er stillet af ministeren under nr. 2 og 3, men at stemme imod de ændringsforslag, der

er stillet af det konservative folkeparti under nr. 1 og 4-8.

Jeg er ked af, at vi ikke i dette spørgsmål, som vi har gjort det i så mange år, har kunnet følges med de konservative. Når jeg tænker på, med hvilken hjertevarme det tidligere fremtrædende medlem her i tinget hr. Fibiger, som jeg har været ordfører sammen med om disse spørgsmål igennem en lang årrække, talte om denne gode lov, så gør det mig lidt ondt, at vi i dag skal skilles og stemme imod nogle ændringsforslag, som efter min opfattelse slet ikke er rigtige i denne forbindelse.

Juul Madsen: I den tid, jeg har været medlem af folketinget, har jeg som alle andre medlemmer af det høje ting bemærket, at det om udlånslove og tilskudslove gælder, at de, når de én gang er sat i kraft og har virket i en årrække, så har en tendens til at køre videre i én uendelighed. Det må imidlertid være rimeligt og saglig rigtigt, at folketinget en gang imellem stopper op og spørger sig selv, om denne eller hin lov, der var rimelig i 30erne og i 40erne, nu også er rimelig i 60erne.

Der er jo en væsentlig forskel på stillingen på landet, på antallet af arbejdere og lønhøjden på landet i forhold til lønhøjden i de øvrige erhverv, forskel fra dengang hr. Bladt var ung — det er jo et par år siden — og til nu. Der er også en himmelvid forskel på disse forhold nu, og så dengang hr. Fibiger afgav sine ordførerskaber. Alene siden 1950 er landbrugets lønninger steget med over 300 pct. plus en hel række tillæg og en forkortet arbejdstid, der jo omsættes i overarbejde til dobbelt pris. Det betyder ganske enkelt, at lønniveauet imellem land og by er udlignet, hvortil kommer, at der har fundet en forskydning sted af arbejdskraften, der bevirker, at landbruget kun beskæftiger en brøkdel af den arbejdskraft, landbruget beskæftigede bare for få år tilbage.

Derfor gav jeg ved første behandling udtryk for tvivl om, hvorvidt det var

[Juul Madsen.]

rigtigt og forsvarligt at opretholde en lovgivning, der ikke længere, for så vidt angår det store beløb vedrørende kap. IV-husene, opfylder sit oprindelige formål, nemlig dette at skabe bolig for arbejdere ved land- og skovbrug. Det gør den jo ikke længere, og derfor er loven også lavet om til at omfatte arbejderboliger på landet, og landbrugsministeren udtalte netop ved første behandling, at denne lov ikke længere var at betragte som en lov, der skulle fastholde arbejdskraft til hjælp for land- og skovbrug, men en slags sociallovgivning specielt for landdistrikterne.

Nu har mit parti naturligvis ikke noget imod sociallovgivning i landdistrikterne, men jeg stillede det spørgsmål, om det var rimeligt, at man på denne måde klatvis — for det er det jo, efter de forhåndenværende søms princip, for det er det jo også — uddeler nogle hundrede boliger om året her og dér og dermed begunstiger ganske enkelte, uden at man kan sige, at man, hvis der er egentlige sociale problemer, på den måde klarer disse. Der vil naturligvis altid være folk på landet, der er ringere stillet end andre, sådan vil det altid være, uanset hvor højt lønniveauet er, og uanset hvor høj lønindtægten er.

Men når der er tale om en lovgivning, der omfatter 25 mill. kr., som i nogles øren ikke er så mange penge, i manges og bl. a. i mine øren forfærdelig mange penge, må der ikke være tvivl om, hvorvidt det, der sker, er socialt hensigtsmæssigt, og 25 mill. kr. er da i hvert fald mange penge i forhold til det beløb, som regeringen som led i sine sparebestrebelse vil spare, for så vidt angår de umyndige og de syge inden for åndssvageforsorgen, hvor vi har helt urimelige tilstande. Der vil man altså gerne spare; men her vil man forsøge at klandre det konservative folkeparti og fremstille det som asocialt, fordi vi sætter spørgsmålstegn ved, om det er rimeligt at videreføre en særlovgivning, der til i og for sig mere eller mindre tilfældige mennesker spredt ud over det ganske land giver 50.000 kr. til en årlig rente af 3½ pct. af hovedstolen, som skal afdrages over en meget lang årrække.

Jeg kan sige, at der er ikke noget under udvalgarbejdet, der har overbevist mig om, at den ængstelse, jeg gav udtryk for ved

første behandling, ikke var begrundet. Man må jo spørge sig selv: er det sociale behov til stede? Man må spørge sig selv: er der fremover brug for disse boliger, og er det rimeligt at uddele en gunstbevisning til nogle ganske få? Man kan altid diskutere, hvorvidt det sociale behov er til stede eller ej, men lønningerne både i landbrugs-erhvervet og i de til landbruget knyttede erhverv og industrier er nu på højde med lønningerne for den øvrige befolkning, og så må også de mennesker, der her er tale om, kunne bygge ud fra de samme principper, som andre gør det. Skal der være en særlig social lovgivning på landet, var det dog rimeligt, at den var indeholdt i den almindelige boliglovgivning og fulgte principper, som er tidssvarende, således at der kunne bygges generelt efter en sådan almindelig lovgivning og ikke pletvis og ud fra dette, om man kan få tildelt en sådan bolig eller ej.

Endvidere vil jeg fremholde det synspunkt, som også er indgået i mine overvejelser, at der ikke kan være tvivl om, at i de kommende år bliver der mange boliger fri og mange boliger ledige, som for billige penge kan købes og istandsættes. Hvis den sammenlægning, som er i gang, foregår fremover med den vækst og den hastighed, som den har haft bare det sidste års tid, vil der fra mindre ejendomme blive mange boliger fri, som vil være fortræffelige til arbejderboliger, og som også — det er der ingen tvivl om — vil overgå til at blive arbejderboliger.

Det konservative folkeparti kan altså ikke længere godtage, at man fortsætter med en udlånspolitik, der stiller 22-23 mill. kr. til rådighed, for så vidt angår denne gruppe. Det blev oplyst under første behandling af hr. Bladt, at der er bygget 15.000-20.000 boliger på landet. Vi ved, at det her drejer sig om løsarbejdere, folk, der ikke har tjenestebolig; vi skelner mellem løsarbejdere og faste arbejdere, og der er vel ca. 2.000 løsarbejdere i landbruget i dag, men det er jo ikke engang dem, der bor i disse boliger; de bor i alt væsentligt i boliger, de har skaffet sig på anden måde, eller bor til leje.

De eneste, der i dag bor i boliger, der er bygget med henblik på at fastholde arbejdskraft i landbruget, er dem, vi kalder de faste arbejdere, og det er også den eneste større

[Juul Madsen.]

gruppe af arbejdere, der er tilbage inden for den gruppe, der omhandles i denne lovgivning, nemlig de faste arbejdere, der bor i tjenestehuse, boliger, der ejes af ejerne og stilles billigt til rådighed for arbejderne. Her har vi endnu omkring 11.000-12.000 medarbejdere.

Derfor kan det konservative folkeparti medvirke til det ændringsforslag, ministeren har stillet, som forøger udlån til kapitel VI-boliger med 1 mill. kr., fra 2 til 3 mill. kr., men ikke, som hr. Bladt sagde, for at gavne det store landbrug.

Det er i det hele taget lidt trivielt, at hver gang man er uenig med socialdemokratiet om et spørgsmål vedrørende landbruget, hedder det sig altid, at de synspunkter, vi har, er fremsat for at gavne det store landbrug. Jeg kan fortælle hr. Bladt, hvis han ikke ved det i forvejen, at de store landbrug her i landet, dem, vi kalder større landejendomme, for længst selv har bygget de boliger, de skal bruge. Der er i dag overskud af boliger i det såkaldte storlandbrug. Men det, vi har sigtet imod, og det, vi vil støtte ved at give 3 mill. kr. i stedet for 2 mill. kr. til at bygge for ejers regning, er bondebruget, som hidtil traditionelt har klaret sig ved at bruge den såkaldte unge ugifte arbejdskraft. Den unge ugifte arbejdskraft er fra 1940 og til nu reduceret fra 170.000 til 40.000, et tal, som yderligere er reduceret i det sidste års tid, og vi kan imødesee en situation, hvor det bliver et umådelig ringe tal af ugifte unge, der stiller sig til rådighed i landbrugsarbejdet. Og derfor har vi villet medvirke til, at de unge, der skal drive familiebrugene, bondebrugene, de mellemstore brug, de middelstore brug og også de mindre bondebrug videre, i en overgangstid kan bygge en bolig, der fastholder arbejdskraft. For tallene viser jo nemlig, at det, der kan fastholde arbejdskraft ved landbruget i dag, ikke er lønhøjden i sig selv, men boliger, der sammen med en god løn er knyttet til selve landbrugsejendommen.

Jeg har en statistik fra Landbrugets Arbejdsgiverforening, der siger, at af løsarbejdere ved landbruget — det var dem, vi sådan set skulle bygge kapitel IV-husene for — var der i 1940 16.000. I dag er der ca. 2.000 tilbage. Det vil sige, at hr. Bladts

15.000-20.000 boliger i henhold til kapitel IV ikke har kunnet fastholde arbejdskraft ved landbruget. Men af faste arbejdere, der har tjenesteboliger ved landbruget, var der i 1939-40 15.000, og her er der endnu ca. 11.000-12.000 tilbage.

Vi ser altså, at boligen på bedriften har fastholdt arbejdskraften, medens boligen ude i landsbyen har fået arbejdskraften til at sive væk fra landbruget. Og derfor vil vi, ikke for at støtte det store landbrug, men for at støtte de unge, det mellemstore landbrug og det lille bondebrug, under en overgangsordning medvirke til, at der kan bygges boliger, der kan fastholde arbejdskraft ved disse landbrug.

Jeg må også derom sige, at der er den forskel, at medens kapitel IV-husene forrentes med 3½ pct. af hovedstolen, forrentes de andre boliger med 7,6 pct. af hovedstolen, og jeg vil da gerne være med til at drøfte, om disse betingelser er for gunstige. Det, det drejer sig om for mig, er, om man kan hjælpe med til den eneste form for boligbyggeri, der fastholder arbejdskraft ved landbruget.

Derfor har mit parti altså stillet ændringsforslag nr. 1 om, at kapitel IV-husene udgår. Såfremt dette ændringsforslag bliver nedstemt, vil vi undlade at stemme om ændringsforslag nr. 2, men vi kan, som jeg har sagt det, tiltræde ændringsforslag nr. 3, stillet af landbrugsministeren.

Svend Haugaard: Det radikale venstre kan — dog uden begejstring — tiltræde, at der overføres 1 mill. kr. fra kap. IV til kap. VI, men vi vil dog gerne fremhæve, at det ikke skal være noget, der danner præcedens for videre overførsel i de kommende år. Det skulle gerne være noget midlertidigt.

Vi er imod de konservatives ændringsforslag, der går ud på helt at ophæve byggeri efter kap. IV, men bevare byggeri efter kap. VI. Jeg mener, der kan være andre områder, hvor man med betydelig større ret kunne spare. Jeg tænker ikke her, som det blev nævnt før, på åndssvageforsorgen; på det punkt kan jeg være enig i at det er forargeligt at spare; men jeg kan lidt sværere forstå, at netop de konservative fremhæver det som så stærkt forargeligt.

Jeg tror, der på andre områder, f. eks. hvor der gives et par milliarder ud

[Svend Haugaard.]

med tvivlsom nytte, var en mulighed for at gennemføre de besparelser, der er tale om, i stedet for på dette punkt, hvor det drejer sig om en lov, som har haft en overordentlig vigtig social betydning. Jeg mener, at det ændringsforslag, der er stillet af de konservative, er direkte asocialt, en rest fra det gamle højre, som bestemt må betegnes som en skønhedsfejl i det sociale ansigt, som partiet i de senere år har smykket sig med.

Gunhild Due: Hr. Svend Haugaard og jeg kunne jo nok blive enige om, hvor der skulle spares, men det bliver jo desværre ikke til noget.

Som jeg allerede gjorde det klart under første behandling, kan vi ikke gå med til at flytte 1 mill. kr. fra kap. IV-husene, de huse, der bygges for arbejderens regning, over til kap. VI-husene, som bygges for landmandens regning. Jeg er modstander af, at man gør arbejderens afhængig af arbejdsgiveren rent boligmæssigt. Jeg opfatter derfor ændringerne som en forringelse af loven og skal anbefale, at man stemmer imod.

Ligeledes skal jeg anbefale, at man stemmer imod de af de konservative stillede ændringsforslag. Det undrede mig såmænd egentlig ikke så forfærdelig meget. Man havde jo bebudet, at man ville spare just her på landarbejderhusene, og jeg synes, at den tale, vi lige har hørt, er en ypperlig demonstration af, hvad konservativ politik er, når det kommer til at dreje sig om penge.

Erik Østergaard: Under første behandling af dette lovforslag kom der jo ret stærke meningsforskelle til udtryk. Jeg skal ikke her ved anden behandling gå i enkeltheder med gentagelser, blot understrege noget af det væsentlige i denne sag.

Landarbejderboliger, som disse boliger oprindeligt er, er i mange tilfælde blevet et camoufleret begreb og gælder i de fleste tilfælde kun for de huse, der er bygget af landmanden. Den største part af de folk, som bebor huse bygget af landarbejdere, har for længst forladt landbruget og er gået over i byggefag, industri o. lign. De meget billige lån, som de såkaldte landarbejdere får ved opførelse af disse huse, sammenholdt med, hvad andre ligestillede,

der ikke kommer ind under den ordning, må betale, er med til at skabe en forskelsbehandling, som vi inden for mit parti finder urimelig.

Det fremgår af betænkningen, at flertallet inden for udvalget er enig om, at der overføres 1 mill. kr. fra kap. IV til kap. VI, så der bliver flere penge til rådighed til udlån i boliger opført for landmandens regning. Jeg havde gerne set, at denne sum var blevet noget større, så den bedre havde kunnet dække det behov, der er på dette område. Mange gårde skifter i disse år over fra unge medhjælpere, der er vanskelige at få, til gifte folk, og derfor er der i mange tilfælde brug for gode boliger i bekvem nærhed af gårdene. Dette kan være med til at fastholde den arbejdskraft, som landbruget også i fremtiden har brug for.

De af det konservative folkeparti stillede ændringsforslag kan vi stemme for. Udviklingen skønnes jo for længst at være løbet fra begrebet „landarbejdere i egne huse“. Ligeledes kan vi stemme for ændringsforslag nr. 3, mens vi vil undlade at stemme om ændringsforslag nr. 2.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen): Jeg vil gerne takke de ordførere, der har anbefalet at stemme for de af mig stillede ændringsforslag og for lovforslaget.

Til hr. Bladt og i øvrigt til de andre ordførere, der har rørt ved problemet om overførsel af den ene million, vil jeg gerne sige, at jeg anser loven for så værdifuld, at jeg mente, det var nødvendigt at stille ændringsforslag, der kunne godkendes af de partier, der tidligere har stemt for loven, og dermed sikre et flertal for lovforslaget.

Hr. Juul Madsens påstand om, at indtjeningen er ens i land og by, vil jeg nu sætte et spørgsmålstejn ved, og jeg tror, man kunne få det spørgsmål klaret ved at henvende sig til ligningsmyndighederne.

Hr. Juul Madsen sagde også, at det var en lov, der kun hjalp enkelte arbejdere på landet. Det tror jeg ikke er rigtigt. Der er ikke tvivl om, at denne lov har gjort to ting. Den har for det første været med til at hæve standarden af arbejderboliger på landet, men der er heller ingen tvivl om, at den har været en regulator for huslejen ude i landkommunerne. Jeg tror endda, den har betydet meget for en placering af hus-

[Landbrugsministeren.]

lejeniveauet ude i landkommunerne, og dermed har den indirekte i virkeligheden hjulpet alle.

Så blev det nævnt, at der, efterhånden som der blev færre og færre landbrug, var en betydelig reserve i de beboelsesejendomme, der var på landet. Jeg erkender, at enkelte af dem er udmærkede boliger. Der er andre, der kan blive udmærkede boliger, hvis der bliver ofret tilstrækkeligt på dem, men hvis man undersøger kvaliteten af størsteparten af de smålandbrugsejendomme, der nedlægges og lægges sammen, så vil man gøre den opdagelse, at for hovedpartens vedkommende er bygningerne udtjent, og det både når det drejer sig om beboelsesbygningerne og avlsbygningerne, så en stor procent af dem kan aldeles ikke henregnes til den kategori, der siges at være fortræffelige arbejderboliger.

Juul Madsen: Jeg tog ikke i min tale stilling til, hvorvidt dette boligbyggeri havde gjort sin gavn tidligere. Jeg antydede vistnok, at også jeg var af den opfattelse, og jeg vil da gerne bekræfte over for ministeren, at jeg mener, der har været perioder, hvor befolkningsstrukturen var sådan i landkommunerne, hvor lønhøjden var sådan i landkommunerne, at denne lovgivning kunne være forsvarlig og rimelig. Men jeg ved lige så godt som landbrugsministeren, at lønforhøjelserne gennem de senere år har ført landbrugets arbejdere — og dermed også andre arbejdere på landet — op på et lønniveau, der, når alle forhold tages i betragtning, er det samme som byarbejderens, og så må det også være rimeligt, at en særlovgivning hører op, navnlig når det drejer sig om en lovgivning, der virker så tilfældigt som denne.

Jeg er ganske overbevist om, at spørgsmålet om placeringen af huslejen har betydet umådelig lidt i de år, der er gået; derimod er der for mig ingen tvivl om, at vi fremover har en boligreserve i mange gode boliger, mange flere end dem, vi kunne bygge, selv om ministeren stillede mange flere penge til rådighed — og det vil jeg have min opmærksomhed henvendt på i forbindelse med denne sag. Det vil kunne spare folketinget for nogle penge og klare boligproblemet ude på landet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes med 100 stemmer mod 35; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 4-8 betragtedes som

bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

Ændringsforslag nr. 2

vedtoges med 90 stemmer mod 10; 37 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 3

vedtoges med 128 stemmer mod 9; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 1, således ændret, og §§ 2-6 *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om folketingsvalg i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 116) findes i tillæg A. sp. 1377, fremsættelsen i tidenden sp. 3434).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Holger Eriksen: Lovforslaget har tre formål: for det første at bringe den grønlandske valglov i overensstemmelse med den revision, der er sket i indeværende samling af valgloven for det øvrige Danmark. For det andet at gennemføre muligheden for, at også grønlænderne kan stemme pr. brev; det har de ikke kunnet tidligere, men som følge af udviklingen i den postale kommunikation mener man nu, at der ikke vil være